

Priprava in ocena Načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki

Delavnica za mentorje na doktorskem študiju

Vodita:

Dr. Sonja Bezjak
Mag. Irena Vipavc Brvar

Delavnica na FDV

9. 1. 2023

Vsebina seminarja

Kaj so raziskovalni podatki

Zakaj NRRP

Kaj je podatkovna objava

Izkušnje iz prakse

Izpolnjevanje obrazcev & razprava

Kaj so raziskovalni podatki

... predstavljajo **osnovno podlago za znanstveno raziskovanje** in z analizo omogočajo izpeljavo teoretično ali uporabno naravnanih zaključkov.

(Priprava raziskovalnih podatkov za odprti dostop: priročnik za raziskovalce, 2015)

Raziskovalni podatki so vse informacije, ki so bile zbrane, opazovane, proizvedene ali ustvarjene za potrditev izvirnih raziskovalnih ugotovitev.

(Univerza v Leedsu, Knjižnica)

INFORMATION TYPES

To „gradivo“ najdemo v različnih oblikah, na primer **„dejstva, opazovanja, intervjuji, posnetki, poskusi, simulacije in programska oprema**; številčni, opisni in vizualni; surovi, očiščeni in obdelani“ (Van Berchum & Grootveld, 2017).

Pogosti raziskovalni podatki

	Družboslovje	Humanistika in umetnost
Primeri podatkov	<ul style="list-style-type: none">• Javnomnenjske raziskave• Ankete• Intervjuji• Množični mediji, družbeni mediji• Laboratorijski poskusi• Terenski poskusi• Zapiski o terenskem delu• Demografski zapisi• Popisi prebivalstva• Volilni zapisi• Ekonomski kazalniki	<ul style="list-style-type: none">• Časopisi• Fotografije, video gradivo• Pisma• Dnevniki• Literatura: knjige, članki• Cerkevni zapisi• Sodni zapisi• Zemljevidi• Umetniški artefakti• zgodovinski artefakti
Možni viri	<ul style="list-style-type: none">➤ Ustvarjanje lastnih podatkov➤ Od drugih raziskovalcev➤ Podatkovni repozitoriji➤ Obstoječi zapisi	<ul style="list-style-type: none">➤ Knjižnice➤ Arhivi➤ Muzeji➤ Javne/korporativne/vladne evidence➤ Podatkovni repozitoriji

Kaj je NRRP

„Z njim opredelimo ključne aktivnosti in strategije, ki pomagajo zagotoviti, da so podatki visoke kakovosti, varni, trajnostni in – kadar je mogoče – dostopni in ponovno uporabni.“

(OpenAire [Research Data Management Handbook](#))

Je dokument, v katerem **opišemo, kakšne podatke bomo zbirali, kako bomo z njimi ravnali v projektu in po koncu projekta.**

Natančneje:

- kako bomo opisali, analizirali in hranili podatke?
- Na kak način bomo arhivirali in delili podatke?

Zagotovi standardizacijo, ponovljivost in omogoči diseminacijo.

CESSDA Training Team (2017 - 2022). *CESSDA Data Management Expert Guide*. Bergen, Norway: CESSDA ERIC. Retrieved from <https://dmeq.cessda.eu>

Odprta znanosti, odprti podatki & načela FAIR

Findable

Najdljivi

Da bi olajšali samodejno odkrivanje ustreznih zbirk podatkov, **morajo (meta)podatke zlahka najti tako ljudje kot stroji**, pri čemer jim mora biti **dodeljen trajni identifikator**.

Accessible

Dostopni

Omejitve uporabe podatkov in protokoli za poizvedovanje ali kopiranje podatkov **so jasno določeni** tako za ljudi kot za stroje.

Interoperable

Povezljivi

(Meta)podatki morajo **uporabljati standardizirane izraze** (nadzorovane slovarje), se sklicevati na druge (meta)podatke in biti strojno uporabni.

Reusable

Ponovno uporabni

(Meta)podatki so dovolj dobro opisani, da jih lahko razumejo tako ljudje kot računalniki, ter imajo jasno in dostopno dovoljenje za uporabo podatkov.

Končni cilj NRRP je objava podatkov

- Priloga znanstvenemu članku
- Institucionalni podatkovni repozitorij
- Splošni podatkovni repozitorij
- Področni podatkovni repozitorij
- Zaupanja vreden področni repozitorij**

Repozitorij Univerze v Ljubljani

Objava podatkov

Podatkovno objavo je treba obravnavati kot **prvovrsten raziskovalni rezultat**

(Knowledge Exchange, 2013).

Da bi zbirka podatkov "štela" kot objava, mora biti:

- ustrezno **dokumentirana z metapodatki**,
- pregledana glede **kakovosti**,
- mogoče jo je poiskati in najti **v katalogih** (ali podatkovnih zbirkah),
- opremljena z informacijami za **citiranje** v člankih.

Costas, R., Meijer, I., Zahedi, Z. and Wouters, P. (2013). The Value of Research Data - Metrics for datasets from a cultural and technical point of view. A Knowledge Exchange Report, available from www.knowledge-exchange.info/datametrics

PUBLICATIONS AND DATA

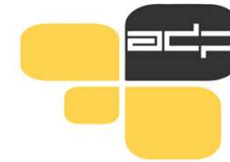
Citiranje podatkov

Analizirane podatke, ki so podlaga grafom, tabelam, slikam, **je potrebno citirati znotraj besedila** in tudi **med uporabljenimi viri in literaturo ob koncu besedila**. Le tako je mogoče **izpolniti zahtevo po transparentnosti in preverljivosti raziskovalnega dela**.

Kako citiram raziskavo?

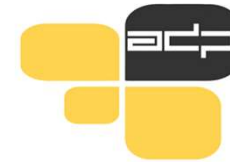
Sedmak, M., Gornik, B., Medarić, Z., Dežan, L. in Zadel, M. (2022). *MiCREATE - Priseljeni otroci in priseljske skupnosti v spreminjajoči se Evropi, 2021: Anketa med učenci in dijaki* [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: MICREO21. https://doi.org/10.17898/ADP_MICREO21_V1

Zakaj NRRP

- **Zahteve izobraževalne organizacije oz. financerja:**
 - [Pravilnik o doktorskem študiju Univerze v Ljubljani](#), velja od 1. 10. 2021
 - P R A V I L N I K O ORGANIZACIJI IN IZVAJANJU INTERDISCIPLINARNEGA DOKTORSKEGA ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA HUMANISTIKA IN DRUŽBOSLOVJE (usklajeno s pravilnikom UL)
 - Navodila za ravnanje z raziskovalnimi podatki na Fakulteti za družbene vede, ki jih je na podlagi 26. člena Pravilnika o organizaciji in izvajanju raziskovalne dejavnosti na FDV na svoji seji 15. 3. 2021 sprejel Senat Fakultete za družbene vede
- **Zahteve znanstvenih revij:**
 - Priporočilo, da se v članku nevede mesto dostopa do podatkov
 - Zahteva, da se navede DOI
- **Skrbno načrtovanje prihrani naš čas in skrbi:**
 - Pravni vidiki: GDPR, ZVOP-2, ZASP, ZRRD

Različni NRRP

- **Področni:** NRRP =

- You can use the [form](#) (CESSDA)

v konzorciju CESSDA
) or [editable](#)

- **Institucionalni:**

- NRRP za o
- NRRP za ra

- **Splošni:**

- Science Eu

primary use

Različni NRRP
so izziv za vse
deležnike

Kdo uporablja NRRP

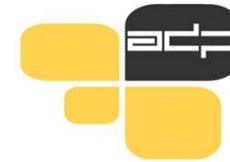
- Raziskovalci na projektu in doktorski študent
- Ocenjevalci: mentorji, komisija...
- Raziskovalna organizacija, financer raziskave

- vprašanja, dileme
- svetovanje
- ocenjevanje
- potrjevanje

Oblikovanje navodil za deležnike

- **RDM Guidance for Organisations**
 - [Core Requirements for Data Management Plans](#)
 - [Criteria for the Selection of Trustworthy Repositories](#)
- **RDM Guidance for Researchers**
 - [Template for Data Management Plans](#)
 - [Guiding the Selection of a Trustworthy Repository](#)
- **RDM Guidance for Reviewers**
 - [Template for a Data Management Plan Evaluation Rubric](#)

Primer 1: pravočasnost priprave NRRP

As I am in the process of submitting my final dissertation to FDV, I would like to know how to correctly fill in the DMP

- NRRP **pripravimo, preden gremo na teren** zbirati podatke
- Priprava NRRP pred oddajo disertacije ni več smiselna

Primer 2: pravočasnost predaje podatkov

... hvala za odziv. Zadevo bi potreboval čimprej, saj se pripravljam za zagovor disertacije.

- V ADP **potrebujemo 2-3 mesece od prejema do objave podatkov**
- Eden od dejavnikov je tudi urejenost datoteke

Primer 3: pravočasnost & avtorske pravice

... za ABC bazo nisem dobila nobenega odgovora, kljub temu da sem jim večkrat pisala. Prav tako nisem pridobila odgovora za JK bazo. To pomeni, da bi lahko delila le 7 od skupaj 23 spremenljivk.

- NRRP nas spomni, da moramo, kadar nove podatke ustvarjamo s pomočjo sekundarnih virov, pravočasno preveriti in **pridobiti pravice za deljenje podatkov** (komercialne baze poslovnih podatkov, časopisnih člankov...).
- Pravočasni dogovori se izkažejo za uspešne.
- Naknadno pridobivanje je lahko zamudno ali sploh neuspešno.

Primer 4: soglasje za udeležbo

*... v vprašalniku ne zbiramo osebnih podatkov.
Vsi pridobljeni odgovori bodo uporabljeni izključno za namen raziskave.
S pridobljeno bazo bom razpolagal zgolj avtor sam, drugi ne bodo imeli vpogleda v bazo.*

- NRRP nas spomni, da moramo oblikovati soglasje udeležencev za sodelovanje v raziskavi tako, da **bomo podatke kasneje lahko delili z drugimi**.
- Naknadno pridobivanje soglasij je oteženo.
- Zaradi slabo zapisanega soglasja ne moremo izpolniti zahteve raziskovalne organizacije oz. financerja.
- V mednarodnih projektih to pomeni kršitev pogodbe.

Razprava: vprašanja & odgovori

Življenjski krog podatkov & izzivi

1. Načrtuj delo s podatki
2. Organiziraj in dokumentiraj
3. Obdelaj
4. Hrani
5. Zaščiti
6. **Objavi**
7. Poišči

Priporočamo: Učbenik CESSDA DMEG

Data Management Expert Guide	▼
1. Plan	>
2. Organise & Document	>
3. Process	>
4. Store	>
5. Protect	>
6. Archive & Publish	>
7. Discover	>
8. Contributors	>

Data Management Expert Guide (DMEG)

The DMEG is designed by European experts to help social science researchers make their research data Findable, Accessible, Interoperable and Reusable (**FAIR**).

- [Adapt your DMP](#)
- [European diversity](#)
- [Expert tips](#)
- [Tour operators](#)

CESSDA Training Team (2017 - 2022). *CESSDA Data Management Expert Guide*. Bergen, Norway: CESSDA ERIC. Retrieved from <https://dmeg.cessda.eu/>

HVALA LEPA ZA POZORNOST IN SODELOVANJE

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
Kardeljeva ploščad 5
1000 Ljubljana
Slovenija

 www.adp.fdv.uni-lj.si

 arhiv.podatkov@fdv.uni-lj.si

 [Arhiv.Druzboslovnih.Podatkov](https://www.facebook.com/Arhiv.Druzboslovnih.Podatkov)

 [@ArhivPodatkov](https://twitter.com/ArhivPodatkov)

